

Datum van inontvangstneming : 24/02/2022

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-705/21 – 1

Zaak C-705/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

23 november 2021

Verwijzende rechter:

Győri Ítéltábla (Hongarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

10 november 2021

Verzoekende partij:

MJ

Verwerende partij:

AxFina Hungary Zrt.

[OMISSIS]

De Győri Ítéltábla (rechter in tweede aanleg Győr, hierna: „verwijzende rechter”) [OMISSIS], beslissend op het hoger beroep dat verzoeker heeft ingesteld tegen het vonnis van de Szombathelyi Törvényszék (rechter in eerste aanleg Szombathely) van 19 februari 2021 [OMISSIS], in de procedure inzake een vordering tot ongeldigverklaring van een overeenkomst, ingeleid door MJ ([OMISSIS] Boba [OMISSIS]), verzoeker, tegen [OMISSIS] AxFina Hungary Zártkörűen Működő Részvénytársaság (voorheen: Lombard Lízing Zártkörűen Működő Részvénytársaság) ([OMISSIS], Szeged [OMISSIS]), verweerster, geeft de volgende

beschikking:

De verwijzende rechter verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1) Verzetten artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna: „richtlijn 93/13”) zich tegen een uitlegging van het nationale recht volgens welke, wanneer in een situatie waarin het oneerlijke beding het eigenlijke voorwerp van de dienst betreft, zodat de (lenings)overeenkomst zonder het als oneerlijk gekwalificeerde beding niet kan voortbestaan, de rechtsgevolgen van de uit het nietige beding voortvloeiende ongeldigheid van de consumentenovereenkomst erin bestaan dat de nationale rechter, nadat hij heeft vastgesteld dat de volledige overeenkomst ongeldig is, dat wil zeggen dat de overeenkomst in haar geheel niet kan voortbestaan en geen bindende rechtsgevolgen kan hebben voor de consument,

- a) de overeenkomst geldig verklaart en daarbij bepaalt dat de uitbetalingsvaluta van de lening die het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst vormt de Hongaarse forint (HUF) is, het door de consument feitelijk van de geldverstrekker ontvangen bedrag vervangt door een in HUF uitgedrukt bedrag, en de over het aldus vastgestelde bedrag te betalen gewone rente eveneens, in afwijking van de bepalingen van de nietig verklaarde overeenkomst, in HUF vaststelt (vervangt), door te bepalen dat de op de datum van de sluiting van de overeenkomst geldende „initiële rente” gelijk is aan de op de datum van de sluiting van de overeenkomst geldende Boedapest interbancaire rente (BUBOR) als referentiepercentage, vermeerderd met de waarde van de in de oorspronkelijke (in vreemde valuta luidende) overeenkomst bepaalde renteopslag;
- b) de overeenkomst geldig verklaart door de wisselkoers tussen de vreemde valuta en de HUF te plafonneren, dat wil zeggen het wisselkoersrisico dat door de consument feitelijk is aangegaan, maar dat voortvloeit uit een als oneerlijk gekwalificeerd beding, verlaagt tot een door die rechter redelijk geacht en tevens door de consument ten tijde van de sluiting van de overeenkomst als redelijk te beschouwen percentage, en de in de overeenkomst vastgestelde rentevoet intact laat tot de datum van de bij latere regelgeving voorziene verplichte omzetting in HUF?

2) Is het voor de beantwoording van de eerste vraag van belang dat de geldigverklaring volgens Hongaars recht geschiedt

- a) in een feitelijke situatie waarin de tussen partijen gesloten overeenkomst nog bestaat, dat wil zeggen waarin de instandhouding van de overeenkomst tot doel heeft om de tussen partijen bestaande rechtsbetrekking middels een correctie met terugwerkende kracht van de als oneerlijk gekwalificeerde bedingen in de toekomst te laten voortbestaan – met een herberekening van de tot op die datum verrichte prestaties overeenkomstig de gewijzigde bedingen –, waardoor de consument tevens wordt beschermd tegen de uiterst nadelige consequenties die de verplichting tot onmiddellijke terugbetaling van het gehele bedrag zou meebrengen;

b) dan wel in een feitelijke situatie waarin de met het oog op het oneerlijke beding aan het oordeel van de rechter onderworpen overeenkomst niet meer bestaat – hetzij omdat de looptijd ervan is verstreken, hetzij omdat de leningverstrekker de overeenkomst wegens niet-terugbetaling of ontoereikend geachte terugbetaling reeds heeft opgezegd, hetzij, hoe dan ook, omdat de feitelijke situatie, zonder dat sprake is van de bovengenoemde omstandigheden, zodanig is dat geen van de partijen de overeenkomst als geldig beschouwt of de ongeldigheid van de overeenkomst als gevolg van een gerechtelijke beslissing niet meer in rechte kan worden aangevochten –, dat wil zeggen een situatie waarin de geldigverklaring met terugwerkende kracht niet tot doel heeft om de overeenkomst in het belang van de consument te laten voortbestaan, maar om middels een correctie van het als oneerlijk gekwalificeerde beding (of de als oneerlijk gekwalificeerde bedingen) de afrekening van de wederzijdse vorderingen en de beëindiging van de rechtsverhouding mogelijk te maken?

3) Indien het Hof vraag 1a) en vraag 1b) bevestigend beantwoordt, en mede gelet op de in vraag 2 genoemde aspecten, verzetten dan de betrokken bepalingen van richtlijn 93/13 zich, in een feitelijke situatie zoals in vraag 2a) is beschreven, tegen de instandhouding van de overeenkomst die wordt bewerkstelligd door de betrokken bedingen van de overeenkomst – tot de door de wetgever in de wet betreffende de omzetting van in vreemde valuta luidende overeenkomsten in HUF bepaalde wijzigingsdatum – te vervangen door nationale wettelijke bepalingen volgens welke

- behoudens andersluidende bepaling (waarvan in casu geen sprake is), geldschulden betaald worden in de valuta die op de plaats van betaling het wettige betaalmiddel is;
- rechtsbetrekkingen uit overeenkomst rentedragend zijn, tenzij de wet anders bepaalt;
- de rentevoet gelijk is aan de basisrentevoet van de centrale bank, tenzij de wet anders bepaalt.

[OMISSIS] [nationale procesrechtelijke aspecten]

Motivering

Tussen de rechtsvoorganger van verweerster als geldverstrekker en verzoeker als schuldenaar is op 13 februari 2008 een lening- en optieovereenkomst gesloten. De overeenkomst was een consumentenovereenkomst die tot doel had de aankoop van een motorvoertuig te financieren. De rechtsvoorganger van verweerster heeft feitelijk een lening van 2 830 000 HUF uitbetaald met een looptijd van 120 maanden en tegen een rente van 920 862 HUF tijdens de gehele looptijd. De schuldenaar heeft de lening derhalve in HUF ontvangen en diende deze in dezelfde valuta terug te betalen, hoewel de lening in de overeenkomst in Zwitserse Franken was opgesteld. Hieruit volgt dat de koersschommelingen van de

Hongaarse forint en de Zwitserse frank van invloed waren op de terugbetalingsverplichting van verzoeker.

De rentevoet van de transactie kan worden afgeleid uit de overeenkomst.

Verzoeker heeft de maandelijkse termijnen afgelost tot augustus 2015.

Krachtens § 3, lid 1, van a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény [wet nr. XXXVIII van 2014 tot regeling van bepaalde kwesties in verband met de beslissing die de Kúria (hoogste rechterlijke instantie, Hongarije) heeft gegeven in het belang van de uniformisering van het recht inzake leningsovereenkomsten die kredietinstellingen met consumenten hebben gesloten; hierna „wet DH1”], zijn bedingen in met consumenten gesloten leningsovereenkomsten – met uitzondering van bedingen waarover individueel is onderhandeld – op grond waarvan de financiële instelling voor de vrijgave van de middelen voor de aankoop van het goed of voor de leasing de aankoopkoers toepast, terwijl zij voor de aflossing de verkoopkoers of een andere soort koers toepast dan die welke voor de vrijgave van de middelen wordt gehanteerd, nietig.

Vaststaat dat de litigieuze leningsovereenkomst als gevolg van de toepassing van de verschillende koersen oneerlijk en derhalve nietig is.

Gelet op de uit het bovenvermelde oneerlijke beding voortvloeiende nietigheid heeft de afrekening plaatsgevonden overeenkomstig de bepalingen van de a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (wet nr. XL van 2014 betreffende de regels inzake afrekening die zijn vastgesteld in wet nr. XXXVIII van 2014 tot regeling van bepaalde kwesties in verband met de beslissing die de Kúria heeft gegeven ter uniformisering van het recht inzake leningsovereenkomsten die kredietinstellingen met consumenten hebben gesloten, en betreffende verschillende andere bepalingen; hierna: „wet DH2”), waarna met ingang van 1 februari 2015 op grond van de bepalingen van de az egyes fogyasztói kölcsönszerződések devizanemének módosulásával és a kamatszabályokkal kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2014. évi CXLV. törvény (wet nr. LXXVII van 2014 tot regeling van diverse kwesties betreffende de wijziging van de valuta waarin bepaalde met consumenten gesloten leningsovereenkomsten luiden en houdende regels inzake interesten; hierna: „wet DH 3”) deze leningen in HUF zijn omgezet en de overeenkomsten niet langer in vreemde valuta luiden. De wetgever heeft in deze wet namelijk voorzien in een wijziging van leningsovereenkomsten in vreemde valuta voor de toekomst door middel van omzetting van de op de bij wet vastgestelde datum bestaande, in vreemde valuta luidende schuld in HUF, en heeft tevens de criteria voor de toepasselijke rentevoet vastgesteld.

De Győri Ítéletábla [OMISSIS] heeft bij onherroepelijk tussenvonnissen vastgesteld dat de leningsovereenkomst wegens het oneerlijke karakter van het beding dat het wisselkoersrisico bij de consument legde, ongeldig was, waarna de procedure tot vaststelling van de rechtsgevolgen van de ongeldigheid werd voortgezet voor de rechter in eerste aanleg Szombathelyi Törvényszék. Van doorslaggevend belang is dat de overeenkomst zonder het betreffende oneerlijke beding niet kan voortbestaan.

§ 237, lid 1, van de a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (wet nr. IV van 1959 tot vaststelling van het burgerlijk wetboek; hierna: „oud burgerlijk wetboek”) bepaalt dat indien een overeenkomst ongeldig is, de situatie van vóór de sluiting ervan moet worden hersteld. § 237, lid 2, van het oude burgerlijk wetboek bepaalt dat indien de situatie van vóór de sluiting van de overeenkomst niet kan worden hersteld, de rechter de overeenkomst van toepassing kan verklaren voor de periode tot aan de uitspraak van zijn vonnis. Een ongeldige overeenkomst kan geldig worden verklaard indien de ongeldigheidsgrond kan worden weggenomen [...]. In deze gevallen moet restitutie worden gelast van de verrichte prestaties waarvoor eventueel geen tegenprestatie is verricht. Overeenkomstig § 37, lid 1, van wet DH2 kan in gevallen als in het onderhavige geding het rechtsgevolg van de ongeldigheid uitsluitend bestaan in de geldigverklaring van de overeenkomst dan wel de vaststelling dat de overeenkomst geldig is tot de datum van de uitspraak.

De Hongaarse rechtspraak volgt overwegend het, overigens formeel niet bindende, advies van het raadgevend orgaan van de Kúria van 19 juni 2019. Volgens dit advies is in geval van ongeldigheid geldigverklaring het enige toepasbare rechtsgevolg. Volgens de heersende opvatting in de Hongaarse rechtsleer betreffende de regels inzake ongeldigheid is geldigverklaring tot uiterlijk de datum van de uitspraak, die noodzakelijkerwijs gepaard gaat met de ontbinding van de overeenkomst vanaf die datum, namelijk uitsluitend mogelijk indien de oorzaak van de ongeldigheid niet kan worden weggenomen. De ongeldigheid wordt derhalve weggenomen door de consument in zijn geheel (omzetting van de lening in HUF) of gedeeltelijk (plafonnering van het wisselkoersrisico) te ontlasten van het uit het oneerlijke beding voortvloeiende wisselkoersrisico, dus in feite door de wijziging van de inhoud van de overeenkomst, zodat geen van de partijen in een onredelijk gunstiger of ongunstiger vermogensrechtelijke situatie ten opzichte van de andere partij komt te verkeren.

Bovengeschetste „evenwichtsoverweging” is in de Hongaarse rechtsleer en rechtspraak ontwikkeld en wordt daarin gehanteerd als criterium voor overeenkomsten die geen consumentenovereenkomsten zijn, maar bij de verwijzende rechter is twijfel gerezen over de verenigbaarheid ervan met richtlijn 93/13 en met het beginsel van doeltreffende bescherming dat het Hof in zijn op dit gebied gewezen arresten heeft geformuleerd.

Kort samengevat acht de verwijzende rechter een verzoek om een prejudiciële beslissing om de volgende redenen noodzakelijk.

Volgens artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 bepalen de lidstaten dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan.

Artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 bepaalt dat de lidstaten erop toezien dat er in het belang van de consumenten alsmede van de concurrerende verkopers, doeltreffende en geschikte middelen bestaan om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen consumenten en verkopers.

In het arrest *Banco Espanol Credito SA (C-618/10)* heeft het Hof geoordeeld dat artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 zich verzet tegen een regeling van een lidstaat op grond waarvan de nationale rechter, wanneer hij de nietigheid van een oneerlijk beding in een overeenkomst tussen een handelaar en een consument vaststelt, de betrokken overeenkomst kan aanvullen door de inhoud van dat beding te herzien. Volgens de motivering van het arrest wordt met de zinsnede „de consument niet binden” in artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 beoogd het door de overeenkomst vastgelegde formele evenwicht tussen de rechten en verplichtingen van de contractpartijen te vervangen door een reëel evenwicht dat de gelijkheid tussen die partijen herstelt (punt 63).

Het Hof heeft in het arrest [REDACTED] (C-26/13) gepreciseerd dat in een situatie als aan de orde in het hoofdgeding, waarin een overeenkomst tussen een verkoper en een consument niet kan blijven voortbestaan na de schrapping van een oneerlijk beding, die bepaling zich niet verzet tegen een nationale bepaling op grond waarvan de nationale rechter de nietigheid van dat beding kan verhelpen door het te vervangen door een nationaal voorschrift van aanvullend recht. Dit om te voorkomen dat de consument geconfronteerd wordt met uiterst nadelige consequenties, zodat afbreuk dreigt te worden gedaan aan het afschrikkende karakter van de nietigverklaring (punt 83). Indien het gehele nog verschuldigde bedrag van de lening onmiddellijk opeisbaar zou worden, voor een bedrag dat de financiële mogelijkheden van de consument zou kunnen overstijgen, zou dit immers eerder de belangen van de consument schaden dan die van de kredietverlener, die er bijgevolg niet van zou worden weerhouden dergelijke bedingen in de door hem voorgestelde overeenkomsten op te nemen (punt 84).

Uit de rechtspraak van het Hof blijkt dat herziening van de inhoud van een oneerlijk beding in beginsel niet mogelijk is, behalve in uitzonderlijke gevallen in het belang van de consument. Ook heeft het Hof in verschillende beslissingen benadrukt dat artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 beoogt verkopers ervan te weerhouden om oneerlijke bedingen te gebruiken. Bovendien heeft het Hof herhaaldelijk geoordeeld dat de verplichting voor de nationale rechter om een

oneerlijk contractueel beding tot betaling van bedragen die onverschuldigd blijken buiten toepassing te laten, in beginsel tot een terugbetalingsplicht met betrekking tot die bedragen leidt (arrest ██████████ in de gevoegde zaken C- 154/15, C- 307/15 en C- 308/15, punten 61 en 62, arrest SC Raiffeisen Bank SA e.a. in de gevoegde zaken C-698/18 en C-699/1, punt 54). Dit vloeit voort uit het feit dat een als oneerlijk gekwalificeerd beding in beginsel moet worden geacht nooit te hebben bestaan en dus geen rechtsgevolgen ten aanzien van de consument kan hebben.

In het licht van het voorgaande verzoekt de verwijzende rechter het Hof zich uit te spreken over de vraag of de in het dictum van de beschikking beschreven methoden voor de vaststelling van de rechtsgevolgen van de ongeldigheid een geschikt en doeltreffend middel vormen om oneerlijke bedingen in tussen verkopers of dienstverleners en consumenten gesloten overeenkomsten weg te nemen, gelet ook op de in de andere vragen genoemde aspecten.

Om al deze redenen heeft de verwijzende rechter het Hof krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie verzocht om een prejudiciële beslissing over de in het dictum van de beschikking geformuleerde vragen.

De in vraag 3 aangehaalde wettelijke bepalingen betreffen de ten tijde van de sluiting van de litigieuze overeenkomst geldende § 231, lid 1, en § 232, leden 1 en 2, van het oude burgerlijk wetboek.

[OMISSIS] [nationale procesrechtelijke aspecten]

Győr, 10 november 2021

[OMISSIS]

[ondertekeningen]